

Nr 20

Utlåtande i anledning av väckta motioner om jämställande i visst hänseende av fartygsinteckning med inteckning i fast egendom.

Första lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 166 i första kammaren av herr *Gorhön m. fl.* och nr 206 i andra kammaren av herr *Carlsson* i Göteborg *m. fl.* I motionerna, vilka är likalydande, föreslås att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t snarast måtte framlägga förslag om ändring av lagen om understödsföreningar och lagen om försäkringsrörelse, innebärande att fartygsinteckning jämställas med inteckning i fast egendom.

Beträffande skälen för motionärernas förslag får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen I: 166.

Motionerna har varit föremål för remissbehandling.

Gällande bestämmelser m. m.

De stadganden vari motionärerna önskar ändring är 19 § *lagen om understödsföreningar* och 274 § *lagen om försäkringsrörelse*. Det förstnämnda lagrummet behandlar redovisningen av de medel, vilka enligt bestämmelserna i understödsföreningslagen blivit avsatta till fond eller reserverats. Det sistnämnda lagrummet innehåller bestämmelser om försäkringsbolags redovisning av belopp motsvarande försäkringsfond för livförsäkringar (däri inräknat personförsäkringar av annat slag för vilka finnes försäkringstekniska grunder). I lagrummen uppräknas de värdehandlingar, som får användas vid respektive redovisning. Huvudlinjerna i bestämmelserna är desamma i de två lagarna. Sälunda uppräknas exempelvis både i 19 § understödsföreningslagen och 274 § försäkringsrörelselagen obligationer, som utfärdats eller garanterats av staten, obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade av svensk kommun, som till lånets upptagande eller garanterande erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd, obligationer, som utfärdats av Sveriges allmänna hypoteksbank eller Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, samt skuldförbindelser, för vilka föreningen eller försäkringsbolaget äger säkerhet genom inteckning i fast egendom inom två tredjedelar av senast fastställda taxeringsvärde. Härjämte föreskrives i bägge lagrummen, att redovisning må ske jämväl i andra värdehandlingar, som till sin art och till den säkerhet de erbjuder kan anses jämförliga med några av de uppräknade slagen av värdehandlingar. Såvitt angår försäkringsbolag göres i 274 § andra stycket försäkringsrörelselagen

den uppmjukningen i placeringsreglerna, att ett belopp motsvarande högst en tiondel av livförsäkringsfonden för egen räkning för försäkringar i svensk valuta (den s. k. fria sektorn inom livförsäkringsfonden) må redovisas i andra värdehandlingar än de i 274 § första stycket nämnda, dock icke i aktier. Framhållas må att understödsföreningslagen icke uppställer några särskilda placeringsregler för understödsförenings fria fonder och andra överskottsmedel. Om man bortser från en specialbestämmelse rörande redovisning av säkerhetsfond i sådana försäkringsbolag, vilka meddelar såväl livförsäkring som annan försäkring än personförsäkring (277 § försäkringsrörelselagen), innehåller lagen om försäkringsrörelse icke några placeringsbestämmelser såvitt angår andra fonder hos försäkringsbolag än livförsäkringsfond.

Försäkringsinspektionen har ansett skuldförbindelse för vilken lämnats säkerhet i fartygsinteckning icke utgöra en värdehandling, som till sin art och till den säkerhet den erbjuder kan anses jämförlig med några i förevarande paragrafer bestämt angivna slag av värdehandlingar. Såvitt rör försäkringsbolagen godtages därför skuldförbindelser, för vilka bolaget äger säkerhet genom inteckning i fartyg, för redovisning av livförsäkringsfond allenast i den mån utrymme härför finnes i den fria sektorn. För understödsföreningarnas del har försäkringsinspektionen intagit den ståndpunkten att fond och reserverade medel icke får redovisas med dylika värdehandlingar i den mån det icke skett med tillstånd av tidigare tillsynsmyndighet på området. Har sådant tillstånd lämnats, har inspektionen förklarat sig under viss förutsättning icke komma att tills vidare göra några erinringar mot att redovisningen jämväl fortsättningsvis skedde med nu ifrågavarande värdehandlingar. Nyplacering av denna art godkännes emellertid icke. Regeringsrätten har den 9 juni 1960 lämnat utan bifall besvär, som av understödsförening anförts över inspektionens beslut att vägra medgivande att redovisa lån mot säkerhet i fartygsinteckningar jämlikt 19 § lagen om understödsföreningar.

I förevarande motioner åberopas, att 72 § 2 mom. *aktiebolagslagen* år 1959 ändrades så att gäld, för vilken aktiebolaget lämnat säkerhet av inteckning i fartyg, i likhet med gäld för vilken lämnats säkerhet av fastighetsinteckning, i viss utsträckning icke medräknas vid tillämpningen av bestämmelserna i 1 mom. samma paragraf angående aktiebolags skyldighet att, trots att reservfonden är fylld, avsätta en del av uppkommen årsvinst till reservfond eller skuldreringsfond samt angående begränsning i aktiebolags rätt att dela ut vinst. Efter ändringen skall sålunda vid tillämpningen av bestämmelserna i 1 mom. bland skulderna ej inräknas gäld, för vilken bolaget lämnat säkerhet av inteckning i fartyg inom trettio procent av det värde som av svensk försäkringsanstalt eller utländsk försäkringsanstalt, som har rätt att driva försäkringsrörelse här i riket, åsatts fartyget vid civilförsäkring mot totalförlust. Motsvarande regel beträffande fastighetsinteckningar innebär, att bland skulderna ej skall inräknas gäld, för vilken bolaget lämnat säkerhet av inteckning inom

sextio procent av senast fastställda taxeringsvärdet för jordbruksfastighet, fastighet, belägen i stad, köping eller municipalsamhälle, å vilken finnes uppförd byggnad huvudsakligen innehållande lägenheter för uthyrning till bostads-, butiks- eller kontorsändamål, eller annan egendom, vilken enligt bestämmelse som meddelas av Konungen må anses erbjuda motsvarande säkerhet.

Remissyttrandena

Utskottet har på sätt § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionerna från *försäkringsinspektionen* och *Stockholms rådhusrätt*. Berett tillfälle att avgiva yttrande över motionerna har begagnats av *Svenska bankföreningen*, *Svenska försäkringsbolags riksförbund*, *Folksam*, *Sjöbefälets pensionskassa*, *Svenska Personal-Pensionskassan (SPP)* och *Sveriges Redareförening*. Härjämte har *Broströmskoncernen* genom sitt moderbolag, Ångfartygsaktiebolaget Tirfing, avgivit yttrande över motionerna. I sistnämnda yttrande har Pensionskassan Posteritas instämt.

I flertalet inkomna yttranden uttalas en i princip positiv inställning till motionärernas förslag. Sålunda tillstyrktes förslaget livligt av *Redareföreningen* och *Broströmskoncernen* under framhållande av att det är synnerligen angeläget att en reform genomföres i den av motionärerna angivna riktningen. *Bankföreningen*, *Försäkringsbolagens riksförbund* och *Folksam* har intet att erinra mot reformen under förutsättning att en lämplig värdegräns bestämmes, inom vilken fartygsinteckningar godtagas vid ifrågavarande fondredovisning. *Bankföreningen* har härvid förutsatt att endast inteckning i svenskt fartyg kommer i fråga, och *Folksam* har närmast yttrat sig i vad avser lagen om försäkringsrörelse. *SPP* vill mot bakgrunden av den noggranna prövning som ägnas kapitalplaceringsfrågorna ej motsätta sig den föreslagna lagändringen. *Sjöbefälets pensionskassa* tillstyrker motionärernas förslag, men framhåller att man måste finna en utväg att eliminera de inom sjöfarten förefintliga särrriskerna. Mera uttalade betänkligheter mot förslaget framkommer i *rådhusrättens yttrande*, vari bland annat anföres, att de begärda lagändringarna icke synes böra ske med mindre inteckningshavarna genom samtidig lagstiftning erhåller effektivt försäkringsskydd för sin fordran. *Försäkringsinspektionen* slutligen anser att motionerna icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Härvid hänvisar inspektionen bland annat till den utredning rörande kapitalplaceringsfrågorna på försäkringsområdet som pågår genom värdesäkringskommittén.

Frågan om behovet av de föreslagna lagändringarna beröres endast av *Redareföreningen*, som härutinnan helt ansluter sig till motionärernas synpunkter, samt av *Broströmskoncernen*. I koncernens yttrande anföres bland annat att i åtskilliga länder, såsom Tyskland, Holland och USA, en betydande utlåning av försäkringsinrättnings medel sker mot säkerhet i fartygsinteckning. Även i vårt land har fartygsinteckningens bonitet som kreditobjekt erkänts genom den år 1959 genomförda ändringen i 72 § 2 mom. aktiebolagslagen.

Denna ändring innebär bland annat, heter det vidare i koncernens yttrade, att fartygsintekning anses utgöra bättre säkerhet än t. ex. intekning i industrifastighet, vilken senare säkerhet är godtagbart placeringsobjekt enligt såväl understödsföreningslagen som lagen om försäkringsrörelse. Det genom motionerna framförda yrkandet har sålunda stöd i kravet på konsekvens i lagstiftningen. Den diskriminering av sjöfartsnäringen i förhållande till industrien, som på angivet sätt föreligger, torde också böra ses i belysning av det förhållandet, att sjöfartsnäringen i många främmande länder men ej i vårt land erhåller statsmakternas särskilda stöd i form av subsidier. Sjöfartsnäringen är utomordentligt kapitalkrävande och är hänvisad att fylla sitt kreditbehov huvudsakligen från banker, försäkringsföreningar, understödsföreningar och stiftelser, vilka numera så gott som undantagslöst står under offentlig myndighets kontroll. Koncernen anser det orimligt hårt, att icke de objekt, vari sjöfartsnäringen måste göra sina kapitalinsatser, får användas såsom säkerhet för en upplåning, som visats vara fullt betryggande, ett faktum som erkänts i andra länder och även i Sverige genom nämnda ändring i aktiebolagslagen.

Vad gäller den av motionärerna åberopade ändringen i aktiebolagslagen anför försäkringsinspektionen följande:

Ifrågavarande bestämmelser i aktiebolagslagen är ett led i det regelsystem, som nämnda lag innehåller till skydd för aktieägarnas och borgenärernas allmänna intresse av ekonomisk konsolidering av aktiebolagen. Bestämmelserna ifråga har icke någon direkt motsvarighet i lagen om understödsföreningar eller försäkringsrörelselagen. Vid tillkomsten av sistnämnda lag övervägdes frågan om att efterbilda aktiebolagslagens regler rörande avsättning för skuldreglering men ansågs anledning därtill icke föreligga. Skälen härför var dels försäkringsrörelsens särskilda karaktär, som gör att det egna kapitalet ofta kan tillåtas vara relativt obetydligt, dels ock den särskilda långtgående tillsynen över försäkringsbolagen genom försäkringsinspektionen, vilken tillsyn skapar särskilda garantier för att erforderlig grad av konsolidering upprätthålles av försäkringsbolagen.

Bestämmelserna i 19 § understödsföreningslagen och 274 § lagen om försäkringsrörelse är icke att betrakta såsom ett led i de allmänna strävandena att sörja för en konsolidering av vederbörande förening eller bolag. Syftet med bestämmelserna är att delägarna i en understödsförening respektive livförsäkringstagarna i försäkringsbolag skall ha praktiskt taget hundra procentig säkerhet för sina fordringar gentemot vederbörande rättssubjekt (jfr pantsättningsbestämmelsen i 276 § försäkringsrörelselagen). Såväl sociala skäl som hänsyn till verksamhetens karaktär av långsiktig kapitalförvaltning av anförtrodda medel har ansetts tala för att i princip endast sådana kategorier värdehandlingar skall betraktas som redovisningsgilla, vilka utgör i det närmaste riskfria placeringsobjekt. Det är mot denna bakgrund som man i dagens läge har att se på frågan, huruvida skuldförbindelser, för vilka lämnats säkerhet i fartygsintekningar bör uppföras bland de värdehandlingar, som uppräknats i 19 § understödsföreningslagen och 274 § lagen om försäkringsrörelse.

Frågan om fartygsintekningars säkerhet behandlas översikt-

ligt i försäkringsinspektionens yttrande. Enligt inspektionens uppfattning ger fartygsinteckningar icke samma realsäkerhet som fastighetsinteckningar i allmänhet skänker. Ihågkommas måste att sjöfartsnäringen är en mycket konjunkturkänslig näringsgren och att därför de värden, som fartyg representerar, är förhållandevis instabila och kan i hög grad växla från tid till annan. Härtill kommer att fartygsinteckning icke ger bästa rätt till betalning ur ett fartyg. De mångahanda legala sjöpanträtterna utgår nämligen med bästa förmånsrätt och går således före fartygsinteckningarna. Det förmånsrättsläge, som en fartygsinteckning i och för sig ger, kan därför icke på förhand exakt fastställas. Att märka är vidare att enligt lagen om inteckning i fartyg ersättning, vartill ägaren av fartyget på grund av försäkring eller eljest är berättigad för skada å fartyget, icke häftar i fartygets ställe för fordran, som är i fartyget intecknad. Slutligen framhålles de risker för borgenärerna som är förenade med pantobjektets rörliga karaktär och lätthet att förflytta till andra länder, där svårigheter kanske möter att göra panträtten gällande och få exekution till stånd. De nämnda svagheter hos fartygsinteckningsinstitutet gör att fartygsinteckningen som sådan enligt inspektionens mening icke ger en kreditgivare den praktiskt taget fullständiga säkerhet, som de nu i 19 § understödsföreningslagen och 274 § försäkringsrörelselagen uppräknade värdehandlingarna måste anses skänka.

Liknande synpunkter framföres av *rådhusrätten*, som härvid närmare ingår på förhållandena vid frivillig och exekutiv försäljning av intecknat fartyg samt vid skada å det intecknade objektet:

Frivillig överlåtelse av fastighet påverkar ej inteckningshavares säkerhet i fastigheten. Enahanda är förhållandet vid överlåtelse av intecknat fartyg, såvida fartyget ej därigenom upphör att vara svenskt. Skulle det däremot jämligt 1 § sjölagen efter överlåtelsen icke längre vara att anse som svenskt finnes risk för att panträtten kan komma att upphöra. Sverige har visserligen biträtt 1926 års internationella konvention i Bryssel rörande sjöpanträtt och fartygshypotek, enligt vilken konvention bl. a. inteckning, som vederbörligen tillkommit i enlighet med lagarna i den fördragsslutande stat, där fartyget hör hemma, och inskrivits i vederbörliga offentliga register, skola erkännas i alla övriga fördragsslutande stater. Inteckningshavare får dock räkna med att den fördragsslutande statens lag i likhet med svensk lag kan stadga att han måste kräva betalning inom viss kortare tid efter det fartyget blivit hemmahörande i den staten vid äventyr att inteckningen ej vidare blir gällande. Skulle fartyget bli hemmahörande i stat enligt vars lagstiftning eller rättspraxis utländsk fartygsinteckning ej respekteras upphör den med inteckningen förenade panträtten i fartyget. Inteckningshavares möjlighet att erhålla likvid för sin fordran blir alltså avhängig endast av gäldenärens betalningsförmåga. För detta fall gäller emellertid enligt 27 § lagen om inteckning i fartyg att fordringen genast förfaller till betalning och att fartygsöverlåtaren blir personligen betalningskyldig för fordringen, därest sådan skyldighet ej förut åvilat honom. Tilläggas bör att lagbestämmelse saknas som under alla förhållanden garanterar att inteckningshavare underrättas om överlåtelse av svenskt fartyg även om denne

likväl i regel får vetenskap härom i samband med att överlåtaren vill bli fri-skriven från det personliga betalningsansvaret för skuldebrevet. Nu angivna förhållanden torde visa att inteckning i fartyg vid frivillig överlåtelse av fartyget kan utgöra en väsentligt sämre säkerhet än fastighetsin-teckning för mot-svarande fall utgör.

Vid exekutiv försäljning åtnjuter in-teckning i fast egendom förmånsrätt jämlikt 17 kap. 9 § handelsbalken. Sker försäljningen efter utmätning av fastigheten ha, förutom oin-tecknad köpeskillingsfordran inom lagaståndstiden, vilken har förmånsrätt framför in-teckning som tillkommit på grund av med-givande av samma köpare, i huvudsak vissa fordringar med legal panträtt enligt 17 kap. 6 § handelsbalken bättre rätt än in-teckning, t. ex. å fastigheten belöpande skatt och fordringar på grund av avdikningslån och s. k. odlingslån enligt särskilda författningar. Dyl-ika fordringar torde dock regelmässigt ej avse mera avsevärda belopp. Vid exekutiv försäljning i fastighetsägarens konkurs har kostnad för egendomens förvaltning under konkursen förmånsrätt framför alla fordringar och jämväl fordringar enligt 17 kap. 4 § handelsbalken företräde framför in-teckning. Av dessa fordringar torde åtminstone lönefordringar emellanåt kunna uppgå till ganska stora belopp. Att märka är emellertid att fordringar jämlikt 17 kap. 4 § handelsbalken enligt 13 § i samma kapitel få utgå ur fast egendom endast om de icke kunna utgå ur lös egendom.

Vad beträffar fartygsin-teckning åtnjuter dylik in-teckning förmånsrätt jämlikt 17 kap. 3 § handelsbalken. Det är i detta sammanhang att observera att in-tecknat fartyg jämlikt 10 kap. 7 § handelsbalken ej kan utgöra föremål för handpant. Vid exekutiv försäljning av in-tecknat fartyg såväl efter utmätning som i fartygsägarens konkurs kan emellertid in-teckningshavare löpa stor risk att ej få sin fordran täckt i det att fordringar enligt 267 § punkterna 1—5 sjölagen, vilka äro förenade med s. k. sjöpanträtt, enligt 269 § samma lag ha bättre rätt än fartygsin-teckning även om de uppkommit senare. Dyl-ika fordringar och därmed förenad sjöpanträtt preskriberas emellertid inom ganska kort tid (283 och 284 §§ sjölagen). Vissa av dessa fordringar, såsom bärgarlön och skadeståndsfordran på grund av kollision, kunna uppgå till mycket betydande belopp. Liksom vid frivillig försäljning av fartyg till utlandet måste såvitt nu är i fråga också beaktas risken för in-teckningshavare av att fartyget blir föremål för exekution i stat, enligt vars lagstiftning eller praxis svensk in-teckning ej respekteras. Det torde av vad här anförts framgå att fartygsin-teckning ej heller vid exekutiv försäljning alltid kan erbjuda så stor säkerhet som fastighetsin-teckning.

Härefter skall in-teckningshavares rättsställning vid skada av det in-tecknade objektet något beröras. Därest in-tecknad fastighet av ägaren vanvårdas eller fördärvas, så att in-teckningshavares säkerhet "märkligen minskas", äger in-teckningshavaren enligt 31 § in-teckningsförordningen rätt till betalning ur fastigheten även om hans fordran ej förfallit till betalning. Motsvarande regel gäller enligt 28 § lagen om in-teckning i fartyg vid vanvård av in-tecknat fartyg. Innehavare av in-teckning i fastighet med växande skog kan också äga rätt till ersättning enligt lagen den 6 juni 1930 om begränsning av rätten att avverka skog å in-tecknad fastighet. Enligt tvingande bestämmelser i särskild lag den 8 april 1927 har innehavare av fastighetsin-teckning rätt till betalning ur ersättning som utgår på grund av brandförsäkring av byggnad. Vad beträffar in-tecknat fartyg gäller att ersättning för skada å sådant fartyg, vartill fartygs-ägaren på grund av försäkring eller eljest äger rätt, aldrig häftar i pantens

ställe (14 § lagen om fartygsinteckning). Enligt 20 § upphör panträtt i fartyg som efter skada förklaras icke vara iståndsättligt och därefter försäljes. Med hänsyn till vad nu anförts och till den för ett fartyg i jämförelse med en fastighet oftare förekommande risken för omfattande skada eller totalförlust, menlig för inteckningshavarens säkerhet, synes även såvitt nu är i fråga fartygsintecknings ställning mera vansklig.

Den företagna undersökningen visar att inteckning i fartyg icke under alla förhållanden ger sin innehavare lika god säkerhet som en innehavare av fastighetsinteckning i allmänhet åtnjuter.

Jämväl *Sjöbefälets pensionskassa* framhåller som ovan antytts att särrisker föreligger vid fartygsinteckningar. Kassan anser emellertid att de svenska fartygens värde som kreditobjekt under de senare decennierna i väsentlig grad ökat; i stort sett lär våra moderna fartyg och i synnerhet de, som sysselsättes i kontinuerlig linjefart, malmfart och tankfart kunna, åtminstone så länge de är ekonomiskt driftsdugliga, i nu ifrågakommande hänseende jämföras med fast egendom.

Bankföreningen anser att vid en rent juridisk-teknisk bedömning fartygsinteckningar otvivelaktigt måste generellt sett tilläggas lägre säkerhetsvärde än inteckningar i fast egendom. Bankernas erfarenheter av fartygsbelåning har emellertid givit vid handen att förlustriskerna i praktiken varit tämligen obetydliga, i vart fall när det gäller fartyg av icke alltför ringa storlek. Man torde enligt föreningen kunna utgå från att belåning av fartyg hos understödsföreningar och försäkringsbolag knappast blir aktuell annat än i fråga om större tonnage.

Beträffande övriga förutsättningar för en reform i den av motionärerna förordade riktningen anför *försäkringsinspektionen* i anslutning till sina uttalanden om fartygsinteckningarna som realsäkerhet:

Vad nu sagts om fartygsintecknings svagheter utesluter icke att i vissa enskilda fall skuldförbindelser, för vilka ställts säkerhet genom inteckning i fartyg, måste anses innebära en lika god säkerhet som många skuldförbindelser med säkerhet i fastighetsinteckningar. Försäkringsvägen finnes möjligheter att eliminera en del av de brister som vidlåder fartygsinteckningsinstitutet. En kombination av ett fullständigt försäkringsskydd och en noggrann och sakkunnig prövning av gäldenärens rörelse och värdet i det särskilda fallet av den fartygssäkerhet, som erbjudes, kan leda till att man för vissa krediter mot säkerhet i fartygsinteckning kan säga, att borgenären har en säkerhet av högsta bonitet.

Ett öppnande av möjligheter till en dylik mera individuell prövning av fartygsintecknings värde såsom säkerhet skulle emellertid innebära ett beträddande av helt nya vägar, som lägger ett mycket stort ansvar på den prövande myndigheten. Försäkringsinspektionen är icke i detta sammanhang beredd att förorda en lösning av denna typ. Öppnar man vägen för en individuell prövning av vissa placeringars bonitet kan man icke stanna vid fartygsinteckning-

en. Man måste då medgiva en motsvarande lösning för flera andra slag av värdehandlingar. Härigenom får problemet en mycket stor vidd.

Försäkringsinspektionen vill i detta sammanhang också peka på att föredragande departementschefen i den av riksdagen antagna propositionen nr 171 år 1961 med förslag till lag angående ändring i lagen om försäkringsrörelse uttalat (s. 60) *dels* att det närmast förestående lagstiftningsarbetet på försäkringsområdet även torde böra omfatta lagen om understödsföreningar *dels ock* att kapitalplaceringsproblemen på försäkringsområdet sedan hösten 1959 är föremål för utredning av värdesäkringskommittén samt att kapitalplaceringsfrågorna torde få vidare övervägas sedan material för ett ställningstagande erhållits genom den pågående utredningen. Mot denna bakgrund framstår det såsom naturligt att förevarande fråga om ändring av bestämmelserna i 19 § understödsföreningslagen och 274 § lagen om försäkringsrörelse icke nu göres till föremål för prövning i sak.

SPP framhåller, att i 19 § understödsföreningslagen och 274 § försäkringsrörelselagen intagna förteckningar över värdehandlingar som får användas som redovisning av försäkringsfond endast utgör en ram för medelsplaceringen. Besluten i kapitalplaceringsfrågor tillkommer efter långt mera ingående överväganden, därvid såväl pantens värde som tilliten till låntagaren prövas. Vid bedömningen av låneärenden fästes också stort avseende vid lånens löptid och amorteringsvillkor varjämte hänsyn toges till den önskvärda spridningen av de med all långivning förknippade riskerna. Den noggranna prövning som ägnas kapitalplaceringsfrågorna föranledes bl. a. av de stränga krav som ställes på försäkringsinstituten i fråga om soliditet och likviditet och som utgör ett grunddrag i hela den svenska försäkringslagstiftningen.

Beträffande den värdegräns, inom vilken fartygsinteckningar skulle godtagas vid fondredovisningen har *Bankföreningen* och *Försäkringsbolagens riksförbund* stannat för den i 72 § aktiebolagslagen angivna, d. v. s. trettio procent av försäkringsvärdet. *Folksam* förordar i stället att ett belåningsvärde fastställes efter sådana normer, att detta får sin försänkning i de ekonomiska förutsättningar, som fartygs skick och kapacitet skapar, samt att gränsen för inteckningssäkerhet i fartyg sättes lägre än femtio procent av detta belåningsvärde.

Utskottet

I 19 § lagen om understödsföreningar behandlas redovisningen av de medel, som enligt stadgarna i lagen blivit avsatta till fond eller reserverats. Bestämmelser om försäkringsbolags redovisning av belopp motsvarande försäkringsfond för livförsäkringar (jämte vissa andra personförsäkringar) lämnas i 274 § lagen om försäkringsrörelse. I de nämnda lagrummen uppräknas vissa värdehandlingar som får användas vid redovisningen. Hit hör bl. a. skuldförbindelser, för vilka understödsföreningen eller försäkringsbolaget äger säkerhet genom inteckning i fast egendom inom två tredjedelar av senast fastställda taxerings-

värde. Enligt båda lagrummen må redovisningen ske jämväl i andra värdehandlingar, som till sin art och den säkerhet de erbjuder kan anses jämförliga med några av de uppräknade slagen av värdehandlingar. Såvitt gäller försäkringsbolag medges vidare att ett belopp motsvarande högst en tiondel av livförsäkringsfonden för egen räkning för försäkringar i svensk valuta (den så kallade fria sektorn inom livförsäkringsfonden) må redovisas i andra värdehandlingar än de nämnda, dock ej i aktier.

Vid tillämpningen av ovan återgivna bestämmelser har försäkringsinspektionen såsom tillsynsmyndighet funnit skuldförbindelse, för vilken lämnats säkerhet i fartygsintekning, icke utgöra värdehandling, som till sin art och den säkerhet den erbjuder kan anses jämförlig med de särskilt uppräknade handlingarna.

Förevarande motioner utmynnar i hemställan att riksdagen skall hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådan ändring i nämnda bestämmelser, att fartygsintekning i berört hänseende jämställs med intekning i fast egendom. Härvid har motionärerna för jämförelse hänvisat till att år 1959 genomförts en ändring av 72 § aktiebolagslagen, som innebär att gäld för vilken aktiebolaget lämnat säkerhet av intekning i fartyg i viss utsträckning icke behöver medräknas vid tillämpningen av bestämmelserna i samma lagrum om avsättning till reservfond eller skuldregleringsfond samt angående begränsning av rätten att utdela vinst.

Med hänsyn till de skilda ändamål som uppbär å ena sidan nämnda regler i aktiebolagslagen och å andra sidan bestämmelserna om fondredovisning inom försäkringsväsendet synes den av motionärerna gjorda jämförelsen ej fullt bärande, såvitt därigenom avsetts att påvisa en inkonsekvens i lagstiftningen. Något framträdande behov för understödsföreningar och försäkringsbolag att erhålla vidgade möjligheter att placera fondmedel mot säkerhet av fartygsintekningar torde i nuvarande läge knappast kunna påvisas. De skäl som kan åberopas för motionärernas förslag synes därför huvudsakligen ha att göra med rederinäringens önskemål om förbättrade kreditmöjligheter.

Huruvida dessa säkerligen beaktansvärda önskemål delvis kan tillgodoses på den av motionärerna anvisade vägen eller eventuellt på annat sätt, såsom genom en vidgning av den fria sektorn inom försäkringsfonden, är ett spörsmål som uppenbarligen fordrar ingående övervägande, bland annat rörande möjligheterna att eliminera de svagheter som vidlåder intekningssäkerhet i fartyg.

I proposition till 1961 års riksdag med förslag till lag angående ändring i lagen om försäkringsrörelse uttalade föredragande departementschefen dels att det närmast förestående lagstiftningsarbetet på försäkringsområdet även torde böra omfatta lagen om understödsföreningar, dels ock att kapitalplaceringsproblemen på försäkringsområdet sedan hösten 1959 är föremål för utredning av värdesäkringskommittén samt att kapitalplaceringsfrågorna torde få vidare övervägas, sedan material för ett ställningstagande erhållits genom den pågåen-

de utredningen. Det torde kunna förutsättas, att spørsmålet om kapitalplacering mot säkerhet i fartygsinteckning kommer att behandlas vid det sålunda förestående lagstiftningsarbetet.

Vid angivna förhållanden finner utskottet ej påkallat att riksdagen för närvarande tager initiativ i den riktning motionärerna förordat.

Under hänvisning till det anförda får utskottet alltså hemställa,
att förevarande motioner, I: 166 och II: 206, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 mars 1962

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Erik Svedberg, Arvidson, fröken Mattson, herrar Alexanderson, Hilding, Wikner och Svanström;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herrar Svensson i Vä, Gustafsson i Borås, fru Löfqvist, fröken Bergegren, herr Haglund*, fröken Andersson i Strängnäs och fru Kristensson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.